

# GUTENBERG

Finska Typografförbundets organ

N:o 37 (1)

Suomen Kirjaltajaliiton äänenkannattaja

Januari 1 Tammikuu	Prenumerationspris — Tilaushinta Helt år — Koko vuosikerta . . . . . 5 m. Halft år — Puoli vuosi . . . . . 3 ” Postportot inber. — Postmaksu siihen luettuna. Lösnummer — Irtonaisnumero à 30 p.	Ansvarig redaktör: Vastaava toimittaja: <b>O. A. Nyman</b> Adr.: Gräsviksg. 10. Osote: Ruoholahdenk. 10.	Annonspris — Ilmoitushinta Per petitråd . . . . . } 25 p. Petiitti-riviltä . . . . . }	8:de årgången <b>1900</b> 8:s vuosikerta
--------------------------	--	--	--	--

## Finska Typografförbundet. Suomen Kirjaltajaliitto.

### Tiedonantoja Liittohallitukselta.

Osastojen tiedoksi saatetaan että Isäntäkokouksen Valtuutettujen kehoituksesta on Liittohallitus ryhtynyt yhteiseen sovitteluun tariffin suhteen. Kokouksia on pidetty joka päivä, välistä aamusta iltaan. Lopullinen tulos saapuu osastojen harkittavaksi t. k. 15 päivän vaiheilla joten seuraavassa numerossa julkaistaan tarkat tiedot asiasta.

Turun osastosta on Vararahastoon lahjoitettu 300 markkaa.

### Liittohallitus.

### Förbundsstyrelsens meddelanden.

Till afdelningarnes kännedom meddelas att Förbundsstyrelsen har, på förslag af Boktryckaremötet's Delegation, påbörjat en ömsesidig sammanjämkning af tariffen. Sammanträden har afhållits alla dagar, emellanåt från morgon till kväll. Det slutliga resultatet anländer till afdelningarnes granskning omkring den 15 dennes. I nästa nummer afgifves närmare meddelanden i frågan.

Till Reservfonden har från Åbo afdelning öfverlämnats 300 mark.

### Förbundsstyrelsen.

### Ilmoitettuja jäseniä. Anmälda medlemmar.

*Helsingin osastosta:* — Från Helsingfors afdelning: Widlund, Sigrid, l. s.,  $\frac{11}{4}$  73. — Nylander, Elin, l. opp., s.-elev,  $\frac{17}{12}$  78. — Henriksson, Yrjö Armas, l. opp., s.-elev,  $\frac{9}{7}$  81.

*Jyväskylän osastosta:* — Från Jyväskylä afdelning: Vepsäläinen, Aapeli, l. opp., s.-elev,  $\frac{9}{4}$  81. — Rutanen, Frans Herman, l. opp., s.-elev,  $\frac{4}{10}$  81.

*Kuopion osastosta:* — Från Kuopio afdelning: Saastamoinen, Armas, p.-opp., t.-elev,  $\frac{17}{7}$  80. — Jäntti, Kustaa, p.-opp., t.-elev,  $\frac{15}{11}$  81.

*Viipurin osastosta:* — Från Viborgs afdelning: Hintikka, Juho Pekka, l. opp., s.-elev,  $\frac{21}{11}$  81. — Leskinen, Armas Wilhelm, p.-opp., t.-elev,  $\frac{2}{6}$  82.

### Yhtyneitä jäseniä. Inträdande medlemmar.

*Helsingin osastosta:* — Från Helsingfors afdelning: 1188. Jansson, Frans. — 1189. Engholm, Karl Knut. — 1190. Kullberg, Anna Maria. — 1191. Nyman, Artur Vilhelm. — 1192. Tsherepanoff, Leonid Paul. — 1193. Sjöblom, Emilia Karolina. — 1194. Ekqvist, Maria Ingeborg. — 1195. Kreitzman, Artur Verner. — 1196. Blomster, Karl Alexander. — 1197. Pönniö, Nikolai. — 1198. Nyman, Anders Alfred. — 1199. Lamberg, Johan Evert. — 1200. Saastamoinen, Frans. — 1201. Sjöblom, Johan Viktor. — 1202. Imberg, Karl Viktor. — 1203. Vinter, Johan Gustaf Vilhelm. — 1204. Hagman, Karl Fridolf.

*Turun osastosta:* — Från Åbo afdelning: 1205. Hellman, Mikael Konstantin.

*Mikkelin osastosta:* — Från St Michels afdelning: 1206. Parantainen, Antti. — 1207. Putkonen, Henrik.

*Tampereen osastosta:* — Från Tammerfors afdelning: 1208. Carlander, Maria Fredrika. — 1209. Rapo, Pekka. — 1210. Juvenius, Kaarlo.

*Viipurin osastosta:* — Från Viborgs afdelning: 1211. Lindqvist, Albin.

*Vaasan osastosta:* — Från Vasa afdelning: 1212. Karvonen, Johan Anshelm. — 1213. Mattsson, Mathias Oskar. — 1214. Myntti, Juho. — 1215. Nummelin, Anton August. — 1216. Södergren, Johan. — 1217. Hagman, August Fredrik.

### Muuttaneita jäseniä. Aflyttade medlemmar.

664. Strömbäck, J. O., 825. Belitz, V., Jyväskylästä Helsinkiin, från Jyväskylä till Helsingfors. — 636. Lindström, M. V., Raumalta, ei tiedetä minne, från Raumo, vistelsen obekant. — 340. Antikainen, A., Kuopiosta Haminaan, från Kuopio till Fredrikshamn. — 725. Aspholm, K., Kuopiosta Porvooseen, från Kuopio till Borgå. — 1187. Kjälld, A., Kuopiosta Viipuriin, från Kuopio till Viborg. — 1140. Kumpu, J. V., Kuopiosta Helsinkiin, från Kuopio till Helsingfors. — 592. Sihlman, H., Tampereelta Kotkaan, från Tammerfors till Kotka. — 395. Forsman, A. E., Porvoosta Helsinkiin, från Borgå till Helsingfors. — 610. Tornainen, A., Viipurista Helsinkiin, från Viborg, till Helsingfors.

### Eronneita jäseniä. Utgående medlemmar.

1071. Nyman, J., ei ole suorittanut jäsenmaksuja, för bristande medlemsafgifter.

### Keräys Tanskan työvälle.

#### Insamlingen för arbetarne i Danmark.

Niillä listoilla, jotka ovat saapuneet varsinaisen keräyksen ja sen tilityksen jälkeen joka julkaistiin N:ssa 33 (9), on kertynyt:

Å de listor, hvilka efter den ordinära insamlingen och redovisningen i Nr 33 (9) inlupit, ha antecknats: Helsingistä — Från Helsingfors

Työmiehen painossa } . . . . . 9: 50
å Työmies tryckeri } . . . . . 6: 45
Frænkell ja Pojan painossa } . . . . . 15: 95
å Frænkell et Sons tryckeri } . . . . . 12: —
Porvoosta — Från Borgå . . . . . 41: 50
Viipurista — ” Viborg . . . . . 15: 50
Turusta — ” Åbo . . . . .

Summa 84: 95

ja kehoitetaan osastohallituksia tarkastamaan tilityksiä (Gut. N:rot 32, 33 ja 37) sekä, jos syytä on, niistä antamaan selityksillä varustetut muistutuksensa.

och upmanas resp. afdelningsstyrelser att granska redovisningarne (Gut. N:ris 32, 33 o. 37 samt, därest skäl förefinnes, inkomma med sina af förklaringsar åtföljda anmärkningar.

### Vid årets början.

Året har tilländalupit och stå vi nu vid det 20:de seklets morgongryning. Så omvexla sig tidevarfven oupphörligt. Då det ena året har fullbordadt sitt värk, uppdukar det andra året med sitt för oss obekanta skådespel, i hvars ilande framfart en hvar måste medfölja. Forn-tiden skapade nutiden och häraf uppstår framtiden. Men då hvarje tidsperiod bär den prägel, som af människoanden därpå stämplat, så böra vi vid tidernas skiften kasta en blick tillbaka, liksom vandraren, hvilken uppnått den höga backen, vänder sig om för att ännu en gång kasta sin blick på den branta nejd, som lade anspråk på hans krafter och uttröttade hans ben. Och då våra egna göranden och låtanden samt såväl våra ärliga bemödanden och sträfvanden efter våra rättigheter som äfven våra felsteg torde gifva oss bästa lärdomen, huru vi i framtiden böra rikta våra sträfvanden, så torde det vara nyttigt äfven för oss att kasta en kort blick tillbaka.

Det förflutna året i förbundets värksamhet har, liksom de föregående åren, varit ett inre ordningens år; det har varit ett värkligt arbetets år. Dessa många frågor, hvilka redan från förbunds-värksamhetens början uppdyftades, fingo i föl sin gemensamma lösning. Detta skedde vid förbundsmötet i somrast, då förbun-

det genom sina representanter första gången var i tillfälle att förstärka dessa solidaritetens band, hvilka under nuvarande samhällsförhållanden äro oundgängliga för arbetarens såväl ekonomiska som intellektuella förkofran.

Viktigaste af dessa frågor är lifsfrågan. Denna är en fråga, på hvilken hela vårt ekonomiska bestånd grundar sig. Dessa mångåriga beprövanden och utkast, då det varit fråga om skapandet af en gemensam, hela landet omfattande lönetariff, fingo vid detta möte från förbundets sida sin slutliga lösning. Så önskligt det än vore, att detta, till principerna för närvarande öfverlämnade förslag, finge en, hvardera parten tillfredsställande lösning, synes dock som äfven strängare debatter vore i annalkande.

Förbundsmedlemmar ha med vackra löften och erbjudanden af höga löner försökt lockas till kontraktsförbindelser, detta som motvigt för möjligen inträffande arbetsinställelse. Utlärde sattare ha afskedats „i brist på arbete“ samt ha deras platser besatts med elever, så att för närvarande drifves många af landets, däribland äfven större tryckerier, så godt som med barnkrafter. Några af landets tidningar ha tagit till uppgift att med det lögnaktigaste framfusighet söka förblinda den våra förhållanden obekanta allmänheten emot oss. På medel hafva ej sparats, då det gällt att omintetgöra våra, af de dyra tiderna påtvingade anspråk på drägligare existensvilkor.

Så mörka, som våra önskningsmål, af detta att besluta, tyckas synas, så — om vi ej misstaga oss — tyckas dock en stor del af landets principaler äfven visat sin medkänsla i saken. Som ett bevis härpå torde vi finna vid principalernas möte den 9—10 sisl. december. Vid detta möte, som var representeradt af 58 af landets tryckerier, tillerkändes nämligen, att ej endast arbetsgifvaren, men äfven arbetaren är den bestämmande parten för reglerandet af arbetarens löner. Likaledes understöddes enhälligt den frågan, att en gemensam, hela landet omfattande tariff för bestämmande af arbetslöner bör fås till stånd. Detta kunna vi ej uraktlåta att med glädje hälsa. Men huruvida det af Finska typografförbundet utarbetade tariff-förslaget kommer att finna sitt godkännande, kommer den närmaste framtiden att utvisa.

Vid detta principalernas möte nedsattes visserligen en delegation, som fick i uppdrag att „fordersammast“ behandla frågan samt träda i underhandling med typografernes representanter; men huruvida det sedan är fråga om ett uppsåtligt förlängande af tiden eller ligkiltighet i saken, hade ett dylikt anbud ej inställts till förbundsstyrelsen förr än påföljande dag, då den af förbundsstyrelsen bestämda dagen för tariffens godkännande eller förkastande redan var utgången, och detta skedde endast muntligen, utan någon som häst fullmakt därpå, att ifrågavarande personer värkligen ägde tillstånd att föra talan i principalernas namn. För vinnande af endrägt, ansåg förbundsstyrelsen sig dock nödsakad befullmäktiga tre af sina medlemmar att träda i underhandling med motsvarande tre af den så kallade delegationens utsedde.

(Forts.)

GODT  
NYTT  
ÅR

HYVÄÄ  
UUTTA  
VUOTTA

1900

TILLÖNSKAS TOIVOTTAA  
FÖRB. MEDLEMMAR LIITON JÄSENILLE  
AF ...  
REDAKTIONEN. TOIMITUS.

### Vuoden alussa.

Vuosi on päättynyt ja sarastaapi meille nyt 20:en vuosisadan aamu. Näin vaihtuvat aikakaudet lakkaamatta. Kun yksi vuosi on tehtävänsä päättänyt, alottaa toinen meille tuntemattoman näytelmänsä, jonka kiihkeätä kulkua on jokaisen ihmislapsen pakko seurata. Menneisyydestä sukusi nykyisyys ja tästä syntyy tulevaisuus. Mutta koska jokainen aikakausi kantaa sitä leimaa, minkä ihmishenki on siihen painanut, niin tulee meidän aikakausien vaihtuessa hetkiseksi pysähtyä ja taaksemme katsoa, niinkuin vaeltaja, joka korkean ahteen päälle päästyään käännähtää ympäri vielä kerran silmäiläkseen tuota jyrkkää seutua, jonka kautta hän on kulkenut ja joka niin kovin hänen voimiansa koetteli ja raajojansa rasitti. Ja koska meidän omat tekemämme ja tekemättä jättämismme sekä niin rehelliset yrityksemme oikeuksiemme tavoittelussa, kuin myöskin haurahduksemme saattavat meitä paraiten opettaa, kuinka meidän tulee vastaisuudessa askeleemme ohjata ja pyrintömme suunnata, niin on senkin vuoksi meille hyödyllistä joskus luoda lyhyt silmäys taaksepäin.

Kulunut vuosi liiton toimintaan nähden on, kuten edelliseltäkin, ollut sisäisen järjestyksen vuosi. Se on ollut todellisen työn vuosi. Ne monen monituiset kysymykset, jotka liiton alkutoiminnasta lähtien pantiin vireille, ovat viime vuonna saaneet yhteisen ratkaisunsa. Tämä tapahtui liiton viimekesäisessä kokouksessa, jolloin liitto ensi kerran edustajainsa kautta oli tilaisuudessa lujistuttamaan niitä toverillisen yhteishengen siteitä, jotka yhteiskunnan nykyisellä kannalla ollon ovat välttämättömiä työmiehen niin aineellisen toimeentulon kuin henkisen kehityksen ylläpitämiseksi.

Tärkein näistä kysymyksistä on elinkysymys. Se on kysymys, josta meidän koko olemisemme riippuu. Ne monivuotiset harkinnat ja suunnitelmat, kun on ollut kysymyksenä saada aikaan koko maata käsittävä palkkatariffi, saivat tässä kokouksessa liiton puolelta lopullisen ratkaisunsa. Niin toivottavaa kuin olisikin, että tämä työnantajille nykyään jätetty ehdotus saavuttaisi molemmanpuolisen sovinnollisen ja rauhallisen ratkaisun, niin näyttää kuitenkin siltä, kuin koviakin otteita tulisi oteltaviksi.

Liiton jäseniä on koeteltu kauniilla lupauksilla ja korkeilla palkkatarjouksilla houkutella kontrahdin sitoumuksiin mahdollisesti sattuvan työlakon varalta. Opin käyneitä latojia on erotettu työstä muka työnpuutteen takia ja näitten kijalle on otettu oppilaita, niin että usea suuriin kirjapaino maassamme nykyään on miltei lapsien vallassa. Muutamat sanomalehdet ovat mitä röyhkeimmällä valheellisuudellaan koettaneet sokaista olojamme tuntematonta yleisöä meitä vastaan. Keinoista ei ole välitetty, kun on ollut kysymyksenä tehdä meidän kohtuulliset ja kalliin ajan pakottamat vaatimuksemme tihottomiksi.

Niin synkältä, kuin meidän toivomuksemme tästä päättäen näyttävätkin, niin — jos emme erehdy — näyttää kuitenkin siltäkin, että suuri osa työnantajia osoittaisivat myötätuntoisuuttakin asiallemme. Tätä todistaneen isäntien pitämä yhteinen kokous viime kuun 9—10 p:nä. Tässä

kokouksessa, jossa 58 maamme kirjapainoa oli edustettuina, tunnustettiin nimittäin se, että ei ainoastaan työnantaja, vaan myöskin työntekijä on oikeutettu määräämään työmiesten palkkoja. Samoin annettiin myös yksimielinen kannatus sille, että on saatava aikaan yhteinen koko maata käsittävä tariffi työntekijäin palkkojen määrääjäksi. Tätäpä emme saata olla ilolla tervehtimättä. Mutta missä määrin Suomen kirjaltajaliiton tariffiehdotus tulee hyväksyttäväksi, sen on lähin tulevaisuus osoittava.

Tässä isäntien kokouksessa tosin asetettiin valtuuskunta, jonka tulisi „pikemmiten“ käsitellä asiaa, jonka ohella valtuuskunnalle annettiin toimeksi kehoittaa liittohallitusta valitsemaan edustajansa yhteisiä keskusteluja varten; vaan olisikohan tahallista viivyttelyä tahi välinpitämättömyyttä, niin ei kuitenkaan tällaista ehdotusta saapunut liittohallitukselle, ennenkuin vasta päivä sen jälkeen, jolloin liittohallituksen määräämä aika tariffin hyväksymiseksi tahi hylkäämiseksi jo oli nmpene kulunut, ja tämäkin tapahtui ainoastaan suusanallisesti, ilman minkäänlaista valtakirjaa siitä, että kysymyksessä olevat henkilöt olivat siihen todellakin oikeutettuja. Sovinnollista suhdetta aikaansaadakseen, katsoi liittohallitus kuitenkin tarpeelliseksi valita keskuudestaan kolme jäsentä niin kutsutun valtuuskunnan asettamien kolmen jäsenen kanssa yhdessä pohtimaan kirjaltajaliiton tariffiehdotusta. (Jatk.)

### De olika försöken att på icke mekanisk väg förenkla sättningen.

Efter Karl Höger  
af  
J. J:n.

(Forts. fr. föreg. nr.)

Stanhopes stafvelsetyper kommo till praktisk användning på ett tidningstryckeri, men blevo snart slöpad, emedan man fann, att trots de teoretiska kalkylerna, mer arbete presterades med de gamla typerna. Alla Stanhopes bemödanden voro förgäfvne, ej ens det höga anseende han i följd af sina andra epokgörande uppfinningar inom facket åtnjöt bland boktryckeriergarna kunde rädda hans logotyper. Hvarken sättna eller boktryckarna stodo att intressera för dessa eller hans omändrade sättkaster. En bland orsakerna till, att hans uppfinningar inom denna gren af facket ej hade tur med sig var nog, att Stanhope ej var någon egentlig yrkesman. Åtminstone tyckes detta framgå af yttranden i J. Johnsons handbok i boktryckerikonsten (London 1824; 2 bd.).

Om också Stanhopes gloria nu är något bleknad; fastän icke alla hans förbättringar trotsat tiden, så måste dock hans personlighet och hvad han värkat ihågkommas med vördnad och tacksamhet. Vi få icke förglömma att det häpnadsväckande uppsving maskintekniken inom vårt yrke under senare hälften af århundradet tagit, nästan helt bör tillskrifvas honom. Den första gjutgodsprässa bildade liksom en bro, hvilken förmedlade öfvergången från de uråldriga träprässa till nutidens snällprässa.

I Tyskland var det boktryckaren Menck i Hamburg som, efter de engelska idéerna utarbetade ett för tyska språket användbart logotypsystem, hvilket han år 1825 för första gången använde i sitt boktryckeri. Vid den stora minnesfest som hölls i Leipzig 1840 öfver Gutenberg höll Menck ett föredrag öfver sitt system.

Till någon vidare användning synes det dock ej hafva kommit.

En originell användning för logotyper gjordes försök med å Deckers hofboktryckeri i Berlin (omkring 1840). För sättningen af de från denna officin utgående dragningslistorna i kungl. preussiska lotteriet, hvilka, till följd af allmänhetens naturliga nyfikenhet, alltid måste vara

ett hastverk, användes på en fot gjutna sifferdubletter ungt efter denna uppställning: 12, 21; 13, 31; 14, 41; 23, 32; 26, 62; 29, 92; 37, 73; 84, 48; 54, 45; 76, 67 etc.

Samma idé fastän fullständigare genomförd tyckes en sättnare, Leopold Weiss i Wien hafva följt vid sina förenklingsförsök af siffersättning, till hvilka vi senare återkomma. Vid ett fyrsiffrigt tal behöfdes i stället för fyra endast två stilar, vid sexsiffriga endast tre o. s. v. Talet 1896 t. ex. bestod af de båda parsifforna 18 och 96, men dessa kunde äfven bilda talet 9618.

Åter var det en boktryckeriägare i Hamburg J. F. Fabricius, som gjorde nya försök att införa logotyper i den tyska kasten. Det var just vid tiden för galvanoplastikens uppfinning af Moritz Hermann Jacobi från Dorpat, och Fabricii skarpblick upptäckte snart att från nu skulle en ny ära börja, den nya upptäckten skulle öppna vidder af obruten mark och hvad som för tillfället låg närmast — hans logotyper skulle kunna tillvärkas på ett vida exaktare, billigare och ändamålsenligare sätt än förut.

Den stora vådeld som från d. 5—8 Maj 1842 rasade i Hamburg och äfven totalt förintade Fabricii officin, var nog den största orsaken till, att han till stor del omarbetade och förbättrade det system han redan infört.

Fabricius såg endast fördelar vid användningen af logotyper: Stor tidsbesparing, mindre korrigerings och äfven något mindre kostnader för material. Han indelade sina logotyper i två hufvudafdelningar: 1. grammatikaliska, såsom artiklar ofta förekommande prepositioner och konjunktioner m. m. 2. tekniska, såsom namn på dagar och månader, ofta återkommande ord och uttryck, varubenämningar i affärsrapporter, geografiska beteckningar o. d. Inalles utgjordes hans system af 93 beteckningar, hvilka han placerade jämte det öfriga alfabetet i den af honom sjelf indelade kasten\*.)

Äfven i Schweiz bråkade man sin hjärna med att utfinna medel till sättnings förenklade. Boktryckaren Fr. Däniker i Zürich utgaf år 1846 en afhandling: „Om den praktiska användningen af logotyper inom boktryckerierna“. Han föreslog att följande tolf stafvelser skulle bilda logotyper och gjutas till hvarje tysk brödstil: an, be, de, ei, en, er, es, ge, ie, in, te och un — förstafvelser och ändelser, som ju förekomma i hvartannat tyskt ord.

Enligt Dänikers kalkyler skulle t. ex. på en oktavkolumn i 1836 års tyska bibeluppl. kunna sparas omkr. 230 stilgrepp. Det gör 3680 grepp pr ark. Om man antager, att en sättnare skulle kunna sätta 1½ ark i veckan gör det 5520 sparade grepp; 52 ggr 5520 gör 287,040 grepp pr år, eller för att göra siffran mer konkret: arbetskraft och tid för nio ark af samma arbete inbesparade på ett år.

Ehuruval dessa kalkyler taga sig utmärkt bra ut på papperet och Dänikers sättkast var rätt praktiskt uppställd, vann hans system dock ingen vidare utbredning.

Fransmännen hade redan i midten af förra århundradet i flere af sina officiner ligaturer i bruk, men sättna, som vid deras användning ej kunde finna någon fördel, brukade dem ogärna. Vanligen gjötos i synnerhet på kursiv följande ligaturer: as, et, et, ff, ffi, ffr, fr, fr, is, sb, si, sl, ss, ssi, ssl, sp, st, ur, us och tecket & som såväl i franskan som i latiner konsekvent användes i stället för „et“. Dessutom funnos diftongerna Æ, Æ med kapitäl samt æ o. œ. Ibland förekom, istället för et och sp., ett par andra tecken där bokstäfverna voro förenade genom en likadan krumilur som på et (et). (Forts.)

\*) I den polygrafiska tidningen „Gutenberg“ (Wien 1856) finnes Fabricii logotypkast beskrifven och skizzerad.



Kartuttakaa Liiton Vararahastoa!



## Kirje Helsingistä.

Sisältö: Pakinaa. — Uusia kirjapainoja. — Ovambolaiset. — Yhä vaan ehtoja. — Unsi vuosi.

— Hiskias, hoi! — kuulin eräänä päivänä, kun nälissäni harppasin puolisolalle, jonkun perästäni huutavan, ja kun en tarpeeksi sukkelaan käsittänyt sen tarkoitusta, niin huutoa seurasi pukkaus, jotta olin mennä „nokilleni“, ellei onneksi edessäni olisi sattunut tallustelemaan jotakuinkin roteva „gamla gliederi“ kaupusteleva eukko, jota vastaan muksahdin. Hämmästyneenä — eukon sadatella „ferpanne hal . . k“ — käännyn ympäri ja edessäni seisoi Sakeus, tuo meidän „pikku sosialistimme“.

— No, mikäs on hätänä? — kysyin vihdoinkin, nähdessäni ettei hän hengästykseltään saanut sanaa suustaan.

— Hätänä! Oletko sinä, jota toimittajamme pitää lehtemme „lentävänä“, ainoa muukalainen joka et näy tietävän että tänään ovat työvoimamme ostajat koolla Helsingin „Susilassa“ perustaaksensa isäntäyhdistyksen. Häh!

— Vai niin! Vai jo viimeinkin ovat heränneet. Kauvan on lehdeessämme herännäisyyttä saarnattukin. Vuosisadan lopulla vihdoinkin oivalsivat yhdistymisen tärkeyden. Onnea vaan!

— Tariffimme aikovat seuloa, niin että jälle kuuluu jäävän ainoastaan lomakesivut, ja jos vähänkin rupeet protesteeraamaan, niin taluttavat „pöppö“ (\*) paikalleni ja vi . . .

— Virka pois ja hampaat naulaan?

— Vinkelihaan saat viedä varastuhuoneeseen lepäämään.

— Ja sitten?

— Saat laputtaa vaikka Ivalojoelle kullantseintään, jollet ole halukas persoonallasi lisäämään jo ennestään kirjavaa „rannikkolaistemme“ joukkoa.

— Mennään sitten! Niukemmasti sitä kultaa tuskin missään löytyy kuin kastista etsiessä. Mitä muuten tuohon kummiteltuun rautakouraan tulee, niin se ei edes kolmelle kunnon käsijaloille piisaa, kun lukuunotetaan korjaus y. m. valmistustyöt. Jos siitä massinasta jotain hyötyä ajetaan saada, niin silloin on virheettömästi ladottava, sillä pieninkin „pukki“ aiheuttaa rivin uudestaan latomiseen. Vanhana latojana olet kai itse tullut huomaamaan, että meikäläisillä työnteettäjillä on sula mahdollisuus mitään teosta toimittaa, ellei sitä oikein perin pohjin korvalla ja muokata alusta loppuun. Vasta sitten kuin nämät paheet ovat poistettut, voimme perustella koneiden käytännöllisyyttä. „Tuulimylly kastin ääressä huitoo ja työntää kirjakkeita suureen hinkaloon“, kirjoitti minulle eräs maaseutulainen kuvitelleensa latomakoneita.

— En minäkään siitä suurta tuhoa usko lähtevän, vaan löytyy niitä niinkin yksinkertaisia, jotka pelkäävät sen kautta leipänsä menettävän. — Oletko sattunut näkemään isäntiemme tariffiehdotusta?

— Vielä häntä kysyt! Mitenkä se olisi saatantanut olla mahdollista, sillä onhan siinä noudatettu suurempaa varovaisuutta kuin Dreyfusin torvipostikirjeessä eli mikä on tapana ainoastaan selapainoissa. Sain sentään vihiä että jotain salaperäistä olisi tekeillä eräässä laitoksessa Antinkadulla. Urkin ja utelin kunnes sain tietää, että siellä oli vietyä jonkinlainen meitä koskeva tariffi. Kontrollin alaisena se painettiin, makulatuurit hävitettiin ja tahkoamalla tehtiin kivi entistään mykemmäksi ja niin poistettiin kaikki mahdollisuus utelemiseen. Oppilas- ja latuskonetariffia siinä ei löytynyt — eiköhän niitä ajota käyttätkään? — vaan oli näiden sijalle ilmestynyt: „Tämä tariffi astuu voimaan tammikuun 1 p:nä 1900“. Kai jo huomaaat missä nyörit käyvät? Koetetaan näet vielä kerran syöttää meille 1893 vuoden pakkotariffi, vaan luulen että olemme jo vahingosta viisastuneet, ettemme rupee asettamaan hirttonuoraa uudelleen kaulaamme. Pois kaikki koukuttelemiset! Rehelliseen taisteluun olemme vaadittaisa valmiit, sillä tiedämme ettei sitä kummaa ole

\*) Latomakone.

vielä tapahtunut, että työväestö hyvällä olisi mitään etuja saavuttanut. Ei, ne ovat taistelulla otettavat.

— Niinpä niinkin. Me vaadimme ainoastaan sitä mikä meille oikeuden ja kohtuuden mukaan kuuluu, ja jollemme sovinnollisella yhteistyöllä voi sitä saavuttaa, niin silloin . . .

Ja Sakeus lähti taas kahta vinhaammin jatkamaan keskeytettyä matkaansa.

\*

Uusia kirjapainoja on viimevuosina tuon tuostakin ilmestynyt kaupunkimme, erittäinkin nyt kuluneena parina vuotena, ja on niiden tuloa aina tervehditty todellisella ilolla, vaan nyt on taas ilmestynyt yksi lisää ja liika on liikaa, sen tunnustavat kai „kotimaisen“ teollisuudenkin suosiut. Tuonne laitakaupunkiin, israeliittain kauppahallin — n. k. narinkan — läheisyyteen on näet eräseen vanhaan pesutupaan alkanut ilmestyä setä Gutenbergin työkaluja, niinkuin kirjakkeita — oikein „ehta sorttii“, joilla on „siknattuuri“ selässä — pikapainimia y. m. Kerrotaan että täällä alettaisiin painattamaan jonkinlainen „gazeta“ joko hepreaksi eli jollekin muulle vanhanajan kielelle, ei kerrotaani varmaan tienyt sanaa. Mihin ja mitenkä se tulee levittämään valoansa, on tietämätöntä, ainakaan ei niitä, jotka siellä tulevat työskentelemään, tule liika valoisuus vaivaamaan, sillä ikkunoita löytyy tässä „vapriikkissa“ 3 kadunpuolisella seinämällä, pihalle on pääsy kielletty, vaan tokkohan siellä löytyy ikkunoita ensinkään, sillä eipäs se työ, mikä siellä suoritetaan, suurta valoa siedä. Käyttövoimaksi kuuluu tulevan jonkinlainen asetylenikomposiitio, joka saadaan vedessä hapatetuista kaaliksista ja kalisuoloista. Muuta työvoimaa on haalittu sieltä ja täältä, etupäässä sellaisia, joilla „vanhimpina“ on etuoikeus. On siellä sentään meikäläisiäkin „kerubiimia“, kuten eräs rettelöimisistään tunnettu H., joka myöskin on antanut suosituksensa erälle liittokirjityksestä huomatuksi tulleelle viipurilaiselle. Puhutaanpa vielä että erään latojan nimikin olisi eksynyt seuraan. Köyhyys on tuntematon vieras tässä talossa, sillä satamarkkaa saa heti etukäteen, eikä työtodistuksia kaivata lainkaan, ainoastaan papin kirja ja mahdollisesti poliisipiletti. Työaika on määrätty seitsemästä aamulla seitsemään illalla, vaan kuuluu sanotun, että saapi tulla ja mennä koska haluttaa, kun taas kontrahdissa löytyvän pykälän mukaan sakotetaan poissaolosta 10 markkaa kerralta. Yhdistyksen kuulumista ei pidetä tarpeellisenä, sillä „katsokaa meikäläisiä työmiehiä, he tekevät tyytyväisinä työnsä, kun heillä ei ole yhdistystä“. Faktori on katsottu tarpeettomaksi, eikä sellaista siis tule löytymään, sillä „me olemme kaikki faktoreja“.

\*

Ovambolaisiksi on keskuudessamme löytyviä pimeitä veikkoja ruvettu nimittämään. Tämä uusi nimitys perustun siitä, että usein vaaditaan täydellistä lähetystyötä, jos mieli saada nuo harhaan joutuneet „ihmisten joukkoon“. Surkuteltavaa että meidänkin ammatissa löytyy „värisokeita“.

K. S:n — kaikkien sorrettujen — kirjapainossa on työväestölle luvattu bankkia eläke, niinkuin muillekin virkamiehille, mutta ainoastaan sillä pienellä poikkeusella että — eroavat liitosta. Tekisipä mieleni kysyä: Onko niillä samassa kartanossa työskentelevillä 10 à 12 tuhannen markan eläkkeen nauttijoilla myöskin ehtona, etteivät saa kuulua osakeyhtiöihin ja omata osakkeita? Minä vaan kysyn.

Tavanmukaiset joulurahat annettiin uudeksi vuodeksi ehdolla, ettei työväestö lakon sattuessa ota siihen osaa. Kun ehdon tekijälle oli selvitetty, ettei rahoja siinä tapauksessa kannata tarjokaan, sillä työmiehet eivät niitä moisilla ehdoilla ota vastaan, jäi se vaan — toivomukseksi.

\*

Hyvää uutta vuotta toivon kaikille liittomme etua harrastaville, toivossa että entistä useammin tavattaisiin „Gutenbergin“ palstoilla.

Hiskias.

## Kirjekortti Tampereelta.

„Lastentarhaksi“ on muodostunut täällä Tampereella oleva „Sampo“ kirjapaino, jossa on näet 20 oppilasta ja yksi ainoa taituri (painaaja). Mainittu kirjapaino muutettiin tänne puolitoista vuotta takaperin Porista, jossa sen omisti toiminimi Uoti & Grönroos. Painon isännöitsijänä toimii nykyään fil. maist. hra Uoti ja faktorina hra Lindeqvist, molemmat „porilaisia“. Tämän lapsisarjan, joita latomossa on 15 ja konepuolella 5, hoitajina on tähän asti pidetty 1 taituri kumpaisessakin osastossa, mutta nykyään on latojaituri lähtenyt pois, häveten työskennellä sellaisessa laumassa. Lapsista on latomossa työskentelevistä 2:si ollut kokonaisen 1 vuoden kirjapainossa ja toiset jonkun viikon, joten kyllä voi ne arvata minkälaisia „aksidenssia“ tästä painosta ulostulevat työtkin ovat, koska faktoriakaan ei näytä olevan niitä „vahvimpia“ painon kirjokeloista y. m. latomistaan töistä päättään.

Kuuluneen mainittu faktori nykyään etsiskelevän latojaituria Helsingistä, ensin täällä useampia turhaan rukoiltuaan sinne, ja voinee hän ehkä jonkun „poropeukalon“ saadakin, sillä en luule kenenkään kunnon miehen viitsivän sinne muista kaupungeista siirtyä.

Luettuani joku aika sitten Aamulehdestä ilmoituksen: „Useampia 15—16 v. poikia eli tyttöjä saa heti paikan latojaoppilaina Sampo-kirjapainossa“, neuvoin sinne paria paikkakunnalla työhaussa olevaa latojaituria. He sanoivatkin jo käyneensä siellä, mutta toinen ei ollenkaan uskaltanut sisällekkään mennä, nähtyään etehisen ikkunasta painoon minkäläisen „sakin“ keskellä faktori siellä hääräili. Toiselta, joka sentään uskalsi sisälle mennä, oli mainittu faktori, hänen työtä kysytyään, ruvennut heti kyselemään: „Oletteko organiseraattu, suostutteko kontraktiin, oletteko tottunut purkamaan sekalia“? Latoja painoi kiireesti lakin päähänsä ja lähti ulos, jättäen faktorin „sälliensä“ kanssa odottamaan vastausta.

Oppilaitaan vaativat mainitut herrat Uoti & Lindeqvist välttämättä tekemään kontraktia, (joita heillä löytyy omaa tarvetta varten valmiiksi painettuna) poispanion uhalla. Ovatpa he jo useampia saaneetkin niihin suostumaan, mutta kaiketikin katuvat lapset sitä tekoaan, koska suurissa joukoissa poislähtevät, joten ei heidän joukossaan liene nykyään kuin 2 eli 3 kappaletta kontrahdin tehnyttä. Vieläpä lähtiesään vakuuttavat heitä saavan hakea vaikka viidellä hevosella, saamatta kuitenkaan takaisin. Toisilta poislähteneiltä ovat mainitut herrat pidättäneet todistuksen ja toiset saaneet sen mitä sopimattomimpaan muotoon kirjoitettuna, joita sitten on saanut lasten isä, äiti tai veli ja joskus ammatintarkastajakin käydä mainittujen herrojen luona oikomassa.

Erittäin ylösrakentavaista muuten ovat tällaiset vehkeet mieheltä, joka kirjoittaa nimensä fil. maist., kuin myöskin hra Lindeqvistiltä, nimilisyksellä „faktori“, joka kuitenkin on parempaakin nähnyt työskennellessään jonkun vuoden Helsingin Sentraalikirjapainossa, vaikka muuten hänen kykynsä näyttääkin olevan koitoisin Porista.

Väkä.

## Från förbundsområdet. Liiton alalta.

— **Helsinki.** Yhdistyksen kuukauskokouksessa jouluk. 10 p:nä oli n. s. kontraktikysymys uuden keskustelun alaisena. Puheenjohtaja ilmoitti, että kirjapainon isännöitsijä hra Westzynthus ei ollut voinut kontrakteja kokonaan mitättömiksi tehdä, vaan oli hän kuitenkin suostunut lyhentämään niiden voimassaoloa kolmeksi kuukaudeksi. Koska kysymyksessä olevat kontrahdit oli sen jälkeen irtisnottu, ei kokous tällä kertaa katsunut yhdistyksen voivan ryhtyä asiassa enempään toimenpiteisiin.



Koska oli saatu kuulla, että arpajaisluvan saanti voisi tulla vaikeutetuksi, pyysi puheenjohtaja kokousta lausumaan ajatuksensa asiasta. Kysymys ei antanut aihetta mihinkään toimenpiteeseen yhdistyksen puolelta, vaan päätettiin tarpeen vaatiessa pitää arpajaisia, kuten ennenkin.

Yhdistyksen referentiksi hra V. Malleniuksen sijaan, joka oli toimesta luopunut, valittiin hra E. Fridmodig.

Lopuksi toimitettiin liittohallituksen vaalit. Jäseniksi liittohallitukseen tulivat hrat Stampell 93 äänellä, Saastamoinen 91, Mandelin 88 ja Skogster 80 äänellä; varajäseniksi hrat Cajander 44, Drockila 41, Holmberg 40, A. L. Nyman 39 ja Kalenius 38 äänellä. Tilintarkastajiksi valittiin hrat Savolainen 67 ja Tötterman 66 äänellä; tilintarkastajain varamiehiksi hrat Haggren 67, Hellgren 62, Lystinen 60, Johansson 50 ja Pihl 46 äänellä.

Kokouksessa oli läsnä lähes sata jäsentä; sitä paitsi oli 25 edustettuna valtakirjan kautta.

## Fria ord. Vapaita sanoja.

*Gutenbergin toimitukselle.*

Kun loppuosa Wiipurin kirjeestä, joka upeilee Gutenbergin viime joulukuun numeron palstoilla, on ainoastaan pettyneiden toiveiden synnyttänyt vihan purkaus ja on niinmuodoin yhtä valheellinen kuin hävytönkin, niin saattaa se minun puolestani pysyä yhtä suurena kunniana sekä kirjoittajalleen että kirjoituttajalleen kuin se oli ajottu minua vahingoittamaan.

Kun saattaa epäillä, ettei moiset, totuudesta poikkeavat sepustukset ole omiaan edesauttamaan liiton pyrinnoita, jonka äänenkannattaja Gutenberg on, niin eiköhän sopisi toivoa, että toimituskin niitä jonkun verran tarkastaisi, ennenkuin päästää niitä Gutenbergin palstoille, kylvämään vihan ja eripuraisuuden siemeniä ympäristöönsä?

Viipurissa joulukuulla 1899.

*Yrjö A. Walkonen.*

Mitä tulee hra Walkosen neuvonantoihin toimitukselle, niin saamme ilmoittaa, että Gutenbergin ohjelmaan m. m. myöskin kuuluu epäkohtien paljastukset silloin, kuin ne ovat yhtäpitäviä totuuden kanssa sekä liottelemattomassa muodossa, täten „edesauttaakseen liiton pyrinnoita, jonka äänenkannattaja Gutenberg on“. Ja koska kirjeen lähettäjä, asian sitä vaatiessa, useitten vierasmiesten kirjallisella sitoumuksella saattaa todistaa asian todellisen laidan, niin emme ole katsoneet voivamme kieltää tilaa mainitulta kirjeeltä, niin ikävää kuin tämä itse asiassa onkin.

Mitä taas tulee kirjeen lähettäjää kohtaan tähdätyistä „pettyneistä toiveista“, niin on hra Walkonen tällä näennäisesti koettanut siirtää varjoa omasta asiastaan, ja on tämä niinmuodoin pidettävä pelkkänä selvityksenä hänen omasta moraalista kannastaan.

*Toimitus.*

## Notiser. Uutisia.


— **Glädjande.** Som ett bevis på, att organisationens nytta och nödvändighet allt mera träder i dager, må nämnas, att förbundsafdelningen i Åbo från sina egna medel uppfört 300 mark till reservfondens förstärkande.


— **Kirjapainon-omistajain kokous.** Viime joulukuun 9 ja 10 p:nä pidettiin täällä Helsingissä maamme kirjapaino-omistajain ensimmäinen kokous Seurahuoneella. Kokous oli ensimmäinen laatuaan ja oli sen kokoon kutsunut Helsingin kirjapainon-isäntien asettama kolmiehinen komitea, joka myöskin oli laatinut puolittain valmiin tariffiehdotuksen, jonka hyväksymistä ja tarkastamista varten kokous todellisuudessa oli kokoon kutsuttu.

# Nordisk Boktryckarekonst är utkommen. on ilmesteny.

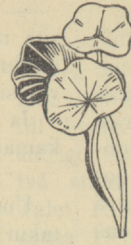
## Prenumereren . . .

Helt år Kr. 7.20, halft år 3.60, kvart 1.80.  
För Finland dock med tillägg af det finska postarvodet.

Prenumeration kan ske 


 å närmaste postanstalt.


Kolleger, uppmuntren företaget. ●



## Tilatkaa . . . .

Koko vuosi Kr. 7.20, puoli 3.60, neljän. 1.80  
Suomalaisen postmaksun lisäksi Suomessa. — —

Tilauksia voidaan tehdä 

 lähimmässä postitoimistossa.

Toverit, kannattakaa yritystä. ● ●

Kun toimittaja V. Löfgren oli avannut kokouksen, valittiin puheenjohtajaksi — jonkun aikaa asiasta kinailtua — lehtori K. G. Göös ja varapuheenjohtajaksi G. W. Wilén Turusta. Pöytäkirjurina toimi hra John Svanljung.

Osanottajiksi kokoukseen ilmoitettiin 58 kirjapainoa. Jotkut kirjapainot olivat lähettäneet useampia edustajia, toiset taasen yhteisen. Kun sitten äänestystavasta oli taasen hetkinen keskusteltu, päätettiin asia siten, kuten kutsukirjeessäkin oli mainittu, että jokaisella kirjapainolla on vaan yksi ääni. Kokouksessa oli siis semmoisia edustajia, joilla oli useampia ääniä ja semmoisia jotka eivät lainkaan saaneet äänestää.

Kun näistä asioista oli selvitty, nostettiin kysymys siitä, josko semmoisen kirjapainon edustaja oli oikeutettu olemaan läsnä kokouksessa, joka jo on hyväksynyt kirjaltajaliiton tariffin semmoisenään, ilman muutoksia. Osa kokouksen osanottajista väitti että semmoisella kirjapainolla ei ollut mitään asioita valvottavina kokouksessa ja katsoivat semmoisen edustajan läsnäolon sopimattomaksi. Kokouksen enemmistö oli kuitenkin sitä mieltä, että kaikkein kirjapainojen edustajat olivat oikeutetut olemaan läsnä kokouksessa.

Helsingin kirjapainon-omistajain keskuudessa muodostettu komitea oli ehdottanut:

että ensimmäiseen yleiseen kirjapainon-omistajain kokoukseen saakka valitaan 9-miehin valtuuskunta, jonka jäsenistä 3 on Helsingistä ja 6 muilta paikkakunnilta, valvomaan kirjapainon-omistajain yhteisiä etuja ja ryhtymään niihin toimenpiteisiin, jotka siinä suhteessa voidaan katsoa tarpeen vaatimiksi;

valtuuttaa valtuuskunnan, juoksevain asiain hoitoa varten, omasta keskuudestaan tai sen ulkopuolelta valitsemaan kolmimiehisen valiokunnan;

oikeuttaa valtuuskunnan määräämään kokouksessa edustettujen kirjapainojen maksettaviksi valtuuskunnan tarvitsemat varat suhteellisesti kussakin kirjapainossa työskentelevän henkilökunnan mukaan;

antaa valtuuskunnan toimeksi ensi vuonna valtuuskunnan määrättävällä ajalla ja sen määräämään paikkaan kutsua kokoon yleisen kirjapainon-omistajain kokouksen ja esittää kokoukselle asianhaaran vaatimat ehdotukset.

Kaikki nämä kohdat hyväksyttiin, kun ensin oltiin keskusteltu joka kohdasta erikseen.

Helsingin kirjapainon-omistajain asettaman valiokunnan laatimaa tariffiehdotusta tarkastattamaan asetettiin sitten komitea, johon tulivat hrat O. Ansas, G. W. Wilén, E. Wainio, J. Berger ja K. Malmström.

Tähän päättyi kokous lauantaina 9 p:nä.

Kokousta jatkettiin sitten sunnuntaina 10 p:nä Ateneumissa.

Edellisenä päivänä asetettu komitea ehdotti, että koko tariffiasia jätettäisiin jo asetettavaksi päätetylle valtuuskunnalle, sillä komitea ei ollut voinut ryhtyä niin vaikeaan ja laajatoiseen tehtävään, kuin koko palkkaustariffin tarkastamiseen. Valtuuskunnan tulisi pohtia asiaa tarkemmin ja sitten kutsua kokoon uusi yleinen kirjapainon-omistajain kokous. Pitkän ja vilkkaan keskustelun jälkeen yhtyi kokous komitean esitykseen lisäämällä, että valtuuskunta pikemmiten käsitelkään asiaa ja kehoittaa Kirjaltaliiton hallitusta valitsemaan edustajia yhteisiä keskusteluja varten, ja kun ovat saaneet

työnsä valmiiksi, kutsunaan kokoon kirjapainon-omistajat uuteen kokoukseen.

Valtuuskuntaan valittiin Helsingistä, sittekun herrat V. Löfgren ja K. G. Göös olivat kieltäytyneet herrat W. Westzyntius, L. Cajander ja A. Frenckell; sekä maaseudulta herrat G. W. Wilén (Turku), J. A. Lyly (Wiipuri), O. Ansas (Waasa), E. Wainio (Kuopio), H. Winter (Porvoo) ja T. Lehtinen (Sortavala).

Kokouksen päätettyä kiitti puheenjohtaja hänelle osoitetusta luottamuksesta, lausuen samalla että Suomen kirjapainojen historiassa tulee tämä kokous olemaan merkillisenä sen takia, että nyt oli saatu liitto syntymään Suomen kirjapainojen isäntien kesken.

Osanottajien puolesta kiitti hra Ansas puheenjohtajaa.

— **Hgin kirjaltajayhdistyksen urheiluklubin iltama** Uudenvuoden päivänä oli kaikin puolin onnistunut. Ohjelmasta veti enin huomiota puoleensa kahden urheiluklubin jäsenen esittämä painiskeluilveily. Niin nauruhermoja jännittävästi tämä esitettiin, että olisi luullut heitä kokeneiksi sirkus-klovneiksi. Päätäten niistä voimapanostuksista, joita he esittivät, huomasi, etteivät nämä todellisessakaan painilyönnissä itseään häpäise, sillä aivan he heittelivät toisiaan kuin leikkipalloja. Mainitsemista ansaitsee myöskin voimisteluseura „Ponnikuksen“ hyvin esitetty telinevoimistelut sekä pyramiidit. Yhdistyksen laulukunta kunnosti itseään poissaolollaan. Eiköhän olisi häpeäksi, jos yhdistys, jolla on oma, palkatun opettajan johtama laulukunta, olisi pakotettu hankkimaan laulua ulkopuolelta yhdistystä silloin, kun oma laulukunta täydentää vieraitten seurojen iltama-ohjelmia? Ainakin olisi laulukunnan ajoissa ollut annettava kieltävä vastaus, sillä täten tuli iltamaan runsaasti kerääntynyt yleisö petetyksi ohjelman suhteen. Ohjelma oli kuitenkin onnistunut, josta kiitos on tuleva urheiluklubin nykyisen virkeän toimi- sekä juhlatoimikunnan osaksi.

— **Siffror, som tala.** Vid den under fjolåret pågånga lockouten i Danmark ha de danska typograferna, hvilka som bekant ej varit inblandade i lockouten, bisträckt de utkastade arbetarna med ett belopp af Fmk 99,069: 85. Typograferna i alla länder ha bisträckt de danska arbetarna med sammanlagdt 145,723: 63. Hvad Tyskland vidkommer hafva typograferna gifvit  $\frac{1}{7}$ -del af i Tyskland hopbragta bidrag.

— **En stråkbrytare** är den föraktligaste usling på guds gröna jord, uslare än en tjuf, skriver „Helvet. Typ.“ Ty denne förgär sig mot den enskildes egendom. Stråkbrytaren däremot skadar många af sina arbetskamrater, han tillintetgör deras stråfvanden för att ernå bättre arbetsförhållanden och högre lifsvilkor. En sådan människa försyndar sig altså mot sina arbetskamraters lif och sundhet, deras lekamliga och andliga väl; han är en *förbrytare mot kulturen.*

— **Boktryckeri-Kalender 1898—99.** De hvilka mottagit subskriptionslistor för erhållande af kalendern, anmodas att skyndsammast insända desamma, för att kalendern må kunna i god tid expedieras. Då likvid ej åtföljer rekvisitionen, sändes de rekvirerade exemplaren genom postförskott.

Helsingissä 1900.

J. Simeliuksen perillisten kirjapaino osakeyhtiö.